

zin ging, vóór hun tijd wegliepen, of die, omdat hunnes inziens de dienst voor het leven was, na hun tijd wilden blijven zitten; en gemeenteleden, die eigenlijk zelve het bestuur wilden in handen hebben, en die, als hun dat niet gelukte, zich aan de gemeente onttrokken, of wel aanleiding gaven dat men in het kerkgebouw zelf meer dan eens bijna handgemeen werd. En dat het bij de Nederduitschen niet veel beter was, blijkt uit soortgelijke berichten. Toen de vergunning tot godsdienst-oefening voor de beide Kerken werd ingetrokken, meest ten gevolge van hare eigene verdeeldheid, die aan de Luthersche predikanten een geschikt wapen gaf om ze bij de overheid des te meer verdacht te maken, schreef een van hare oudste leden, Gilles Becius, aan zijn vriend Johannes Utenhove, dat dit inderdaad eene verdiende straf was; een rechtvaardig oordeel Gods, dat bij zooveel onderlinge bitterheid, eerezucht en twistgierigheid niet kon uitblijven. „Ik merk nu” (was o. a. zijne slotsom) „dat het reformeeren van kerken meer moeite inheeft, dan ik gedacht had.... Maar nu uit onze twisten tallooze ergernissen ontstaan zijn, waarmede wij bijna heel Europa vervuld hebben, hoop ik dat er toch dit goede uit zal geboren worden, dat andere kerken, door ons voorbeeld gewaarschuwd, beter dan wij den vrede zullen najagen.” En nog sterker is, wat een predikant van die Nederduitsche kerk na een dienst van zes jaren getuigde, in antwoord op de klachten van een vriend en ambtgenoot, die te midden der vervolgingen arbeidde. Na allerlei troostgronden om hem te bemoedigen, geeft hij hem ten slotte nog dezen: „Intusschen, mijn broeder, hebben ook wij hier oneindig veel moeielijkheden, ook al schijnt u dat anders; want, om de toestanden nu eens juist te beschrijven: het volk, waarvan gij de leiding hebt, zucht nog onder den Egyptischen druk, en het mijne, dat het juk der tirannen heeft afgeworpen en vrij is, is datzelfde volk in de woestijn, nooit tevreden, hardnekkig, hoogmoedig, murmureerend, altijd wel iets vindend om beroering te maken. Maar aldus heeft het God beliefd dat we zouden geoefend worden, gij door druk van buiten, en ik door eene ongehoorde ondankbaarheid en eene alles durvende onbeschaamdheid.” Dit nu werd geschreven, niet door een predikant van weinig naam of beteekenis, maar door